

ارتباط شباهت و تضاد در ویژگی‌های شخصیتی با سازگاری زناشویی

The effects of similarity and contradiction personality traits on marital adjustment

تاریخ دریافت: ۱۳۹۰/۷/۷ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۱/۵/۲۵

Shakerian A. *MSc*[✉], Nazari AM. *PhD*, Ebrahimi P. *MSc*
Fatemi A. *PhD*, Danai S. *BSc*

عطا شاکریان[✉]، علی محمد نظری^۱، پاناز ابراهیمی^۲،
عادل فاطمی^۳، صبا دانایی^۲

Abstract

Introduction: The present study investigates the effects of similar and dissimilar personality traits on the marital adjustment of university students.

Method: This comparative study included 200 couples, ranging from students pursuing Associate Diplomas to PhDs at Islamic Azad University, who were selected using 2-stage cluster sampling. The assessment tools used were the NEO form short questionnaire, and the Locke-Wallas Marital Adjustment Scale (LWMAS). Data were analyzed using variance analysis.

Results: Results of neuroticism scales indicated that when both parties were rated as stable, marital adjustment was more likely than when both rated highly in neuroticism. Additionally, in instances when males were accommodating and females were not accommodating, marital adjustment was more frequent than when both parties were not accommodating. [Remark 7]

Conclusion: These findings suggest that certain personality traits may predict successful marital adjustment, as well as the importance of personality factors for married couples.

Keywords: Five Personality Factors, Extraversion, Agreeableness, Openness, Conscientiousness Neuroticism, Similarity, Contradiction, Marital Adjustment

چکیده

مقدمه: پژوهش حاضر به منظور بررسی شباهت و تضاد خصوصیات شخصیتی زوج‌های دانشجو و ارتباط آن با سازگاری زناشویی انجام شد. روش: در این پژوهش مقایسه‌ای که در سال ۱۳۸۹ انجام گرفت گروه نمونه شامل ۲۰۰ زوج دانشجو در مقاطع تحصیلی کاردانی تا دکتری حرفه‌ای با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای دو مرحله‌ای انتخاب و مورد آزمون قرار گرفتند. ابزار پژوهش پرسشنامه‌های نئو فرم کوتاه و سازگاری زناشویی لاک-والاس بودند. داده‌ها با استفاده از آزمون تحلیل واریانس تحلیل شد.

یافته‌ها: نتایج به دست آمده در گروه زنان و مردان دارای ابعاد شخصیتی روان‌آزرده‌خو نشان داد زمانی که هر دو زوج با ثبات باشند سازگاری زناشویی به‌طور معناداری بیشتر از زمانی است که هر دو زوج روان‌آزرده‌خو باشند. یافته‌های دیگر پژوهش در بررسی تفاوت سازگاری زناشویی در بعد شخصیتی همساز در گروه‌های زنان و مردان نشان داد زمانی که مرد همساز و زن ناهمساز باشد سازگاری زناشویی به‌طور معناداری بیش از زمانی است که هر دو زوج ناهمساز باشند.

نتیجه‌گیری: نتایج این پژوهش اهمیت عوامل و صفات شخصیتی در سازگاری زناشویی را نشان می‌دهد و بیانگر آن است که خصوصیات شخصیتی می‌توانند پیش‌بینی‌کننده‌های معناداری از سازگاری زناشویی باشند.

کلیدواژه‌ها: پنج عامل شخصیت، برون‌گرایی، همساز، انعطاف‌پذیری، مسئولیت‌پذیری، نوروژگرایی، شباهت، تضاد، سازگاری زناشویی

✉ **Corresponding Author:** Department of Psychology, Islamic Azad University, Sanandaj branch, Iran
E-mail: shakerian1345@yahoo.com

✉ گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنندج، ایران

۱- گروه مشاوره، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

۲- آموزش و پرورش، سنندج، ایران

۳- گروه آمار، دانشکده علوم، دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنندج، ایران

مقدمه

سازگاری زناشویی با توجه به اهمیت نهاد خانواده در جوامع امروزی، ارتباط آن با کیفیت زندگی و تأثیرگذاری بر جنبه‌های مختلف از جمله سلامت جسمی و روانی از دهه ۱۹۹۰ مورد توجه قرار گرفته است. سازگاری زناشویی عبارت از وضعیتی است که در آن زن و شوهر در بیشتر مواقع احساس ناشی از خوشبختی و رضایت از همدیگر را دارند و فرآیندی است که در طول زندگی زن و شوهر بوجود می‌آید که لازمه آن انطباق سلیقه‌ها، شناخت صفات شخصیتی، ایجاد قواعد رفتاری و شکل‌گیری الگوهای مرادده‌ای است [۱]. از جمله عوامل مؤثر بر سازگاری زناشویی، متغیرهای شخصیتی است [۲]. مطالعات انجام شده [۳] به‌طور عمومی نشانگر آن است که ویژگی‌های شخصیتی با تمام عملکردهای انسان ارتباط دارد. به باور کوپر [۴] تفاوت‌های بین‌فردی معناداری در بین افراد وجود دارد و این تفاوت‌ها، به شیوه‌ای منطقی به وسیله تفاوت‌های بین‌فردی در شخصیت قابل‌پیش‌بینی و توجیه است. شخصیت به صورت مستقیم و به عنوان عاملی تأثیرگذار بر فرآیند ارتباطی زوج‌ها اثر دارد. شخصیت یک نفر انواع معین و متفاوتی از واکنش‌ها را از طرف متقابل فرا می‌خواند و بالطبع رضایت زناشویی و میزان سازگاری آن‌ها را متأثر می‌سازد [۵] بارلندز و دیچ کاسترا [۶] در مطالعات خود دریافتند که داشتن تصور مثبت در مورد ویژگی‌های شخصیتی همسر با کیفیت ارتباط به‌طور مثبت رابطه دارد. همچنین بین تصورات مثبت درباره شخصیت همسر با طول مدت ازدواج و شخصیت افراد ارتباط وجود دارد. یکی از کارآمدترین و جامع‌ترین نظریه‌های مطرح شده در باب شخصیت، نظریه پنج عاملی است؛ که برای ارزیابی عوامل اصلی شخصیت طراحی و در پژوهش‌های بین‌المللی مورد توجه قرار گرفته و به‌عنوان یکی از ابزارهای مهم روانشناختی برای پژوهش‌هایی است که هدف آن‌ها بررسی عوامل شخصیت که به‌تنهایی یا در کنار سایر متغیرها به کار می‌رود [۷]. براساس این دیدگاه؛ شخصیت، ساختاری دارای سلسله‌مراتبی با پنج بعد اصلی در بالاترین مرتبه و قابل فروگاهی به اجزا با صفات رده پایین‌تر است. نوروزگرایی به تمایل فرد برای تجربه اضطراب، تنش، ترحم‌جویی، خصومت، تکانشگری، افسردگی و حرمت خود پایین بر می‌گردد. برون‌گرایی به تمایل فرد برای مثبت بودن، جرأت‌طلبی، پرانرژی بودن و صمیمیت اطلاق می‌گردد. انعطاف‌پذیری به تمایل فرد برای کنجکاوی، عشق به هنر، هنرمندی و خردورزی گفته می‌شود. همسازی به تمایل فرد برای بخشندگی، مهربانی، سخاوت، همدلی و همفکری، نوع دوستی و اعتمادورزی مربوط می‌شود. مسئولیت‌پذیری به

تمایل فرد برای منظم بودن، کارآمدی، قابلیت اعتماد و اتکا، خودنظم‌بخشی، پیشرفت‌مداری، منطقی بودن و آرام بودن برمی‌گردد [۸]. نتایج یافته‌های محققان از جمله *امان‌اللهی‌فرد* [۹]؛ *دونلان*، *کانگر* و *بیرانت* [۱۰]؛ *گاتیس*، *برنس*، *سیمپسون* و *چریستسون* [۱۱]؛ *لوئیز* و *کلونز* [۱۲]؛ *عباسی* و *رسول‌زاده* [۱۳]؛ *شکرکن*، *خجسته‌مهر*، *عطاری*، *حقیقی* و *شهنی‌بیلاق* [۱۴]؛ *عطاری*، *امان‌اللهی‌فرد* و *مهرابی‌زاده هنرمند* [۱۵]؛ *محمدزاده ابراهیمی*، *فرهاد* و *برجعی* [۱۶] که وجود روابط بین عوامل شخصیتی و بازده زناشویی زوج‌ها را با استفاده از طرح‌های طولی و مقطعی و به کارگیری آزمون NEO مورد ارزیابی قرار داده‌اند نشانگر آن است ویژگی‌های شخصیتی زوج‌ها از جمله مؤثرترین عوامل میزان رضایت از زندگی است که در تبیین تغییرات رضایت‌مندی زناشویی اهمیت ویژه‌ای دارد و عوامل شخصیتی پیش‌بینی‌کننده‌های تجربی در سازگاری زناشویی هستند. *کاپرمن* و *لاکس* [۱۷] معتقدند پنج عامل بزرگ شخصیت، رفتار و ادراکات در تعاملات دوتایی را می‌تواند پیش‌بینی کند. *پژوهش هامبد*، *دونلان*، *لاکانو*، *مک‌گیو* و *بارت* [۱۸] بر روی ۱۸۰۵ زوج متأهل نشان داد که ویژگی‌های شخصیتی زوج‌ها به عنوان پیش‌بینی‌کننده روانی سازگاری زناشویی از اهمیت زیادی برخوردار است. *پژوهش‌های هامبد* و *دیگران* [۱۹] *گانت* [۲۰] و *لئو* [۲۱] در بررسی ویژگی‌های شخصیتی متمرکز بر نقش تفاوت و شباهت ویژگی‌های شخصیتی با سازگاری و رضایت از زندگی زوج‌ها است. *محمدزاده ابراهیمی*، *فرهاد* و *برجعی* [۱۶] و *کاپرمن* و *لاکس* [۱۷] دریافتند که ازدواج‌هایی از پایداری و سلامت برخوردارند که هنگام شروع زندگی مشترک، ویژگی‌های شخصیتی زوج‌ها مشابه باشند. تشابه شخصیت منجر به تعادل و روابط نسبتاً خوب و موفق می‌شود. مثلاً زوج متشکل از دو برون‌گرا یا دو درون‌گرا در مقایسه با زوج درون‌گرا-برون‌گرا از تعاملات متقابل بهتری برخوردارند و سازگاری و توافق بیشتری با هم دارند. به باور *گانت* [۲۰] و *کلارک‌وست* [۲۲] تفاوت‌های فکری، رفتاری و سایر ویژگی‌های همسران در افزایش ازهم‌پاشیدگی زناشویی نقش دارد و تشابه بیشتر بین همسران با سطوح بالاتری از رضایت زناشویی و سطوح پایین‌تری از عواطف منفی همراه است و این زوج‌ها سازگارتر و شادترند. مطالعه *هامبد* و *دیگران* [۱۸] نشان داد افرادی که همسری با ویژگی‌های شخصیتی شبیه خود انتخاب می‌کنند از رضایت زناشویی خوبی برخوردار و سازگاری بیشتری دارند. یافته‌های *پژوهش محمدزاده ابراهیمی* [۱۶] نشان داد بین مشابه بودن در خوشایندی و برون‌گرایی با رضایت زناشویی رابطه معنادار وجود دارد و

دانشگاه اخذ شد و همچنین اطلاعات موجود در دفتر نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری مربوط به ازدواج‌های دانشجویی در سنوات قبل، دانشجویان متأهل شناسایی و ۲۰۰ زوج آن‌ها که به تحصیل اشتغال داشتند به صورت روش نمونه‌گیری تصادفی بدون جایگزینی انتخاب شدند. در مرحله بعد با اخذ آدرس پستی آنان و توجه دانشجویان در خصوص موضوع پژوهش و همچنین الصاق مجوز اداری انجام پژوهش فرم‌های پرسشنامه به آدرس پستی آنان ارسال شد. از مجموع ۲۴۰ جفت پرسشنامه ارسالی با انجام پی‌گیری‌های لازم و جلب رضایت کامل نمونه پژوهشی به صورت تلفنی، ۲۱۱ جفت پرسشنامه به دست محقق رسید که در بررسی ۹ فرم پرسشنامه به دلیل نقص، امکان استفاده را نداشت و نمونه بر اساس ۲۰۰ زوج مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه‌های نئو فرم کوتاه و سازگاری زناشویی لاک-والاس استفاده شد. پرسشنامه پنج‌عاملی نئو (NEO): این پرسشنامه از ۶۰ گویه براساس مقیاس لیکرت (۱، کاملاً موافقم و ۵، کاملاً مخالفم) تهیه شده است که هر ۱۲ گویه آن یکی از پنج عامل بزرگ شخصیت (برون‌گرایی، همسازی، مسئولیت‌پذیری، روان‌آزرده‌خویی و انعطاف‌پذیری) را اندازه‌گیری و نمرات هر عامل جداگانه محاسبه می‌شود و در نهایت پنج نمره بدست می‌آید. نتایج ضرایب اعتبار (بازآزمایی) پرسشنامه در نمونه‌ای از دانشجویان آمریکایی به فاصله ۳ ماه بین ۰/۸۳ تا ۰/۷۵ بود، ضریب اعتبار طولانی (۶ ساله) برای مقیاس‌های نوروزگرایی، برون‌گرایی و انعطاف‌پذیری در دامنه ۰/۶۸ تا ۰/۸۳، و برای دو رگه همسازی و مسئولیت‌پذیری (با فاصله دو سال) به ترتیب برابر با ۰/۷۹ و ۰/۶۳ گزارش شده است [۲۵]. ضرایب همسانی درونی برای دانشجویان ایرانی در هر یک از رگه‌های نوروزگرایی، برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری، همسازی و مسئولیت‌پذیری به ترتیب برابر با ۰/۸۶، ۰/۷۳، ۰/۵۶، ۰/۶۸، ۰/۸۷ و ضرایب همبستگی درونی آن‌ها بین ۰/۵۶ تا ۰/۸۷ به دست آمده است. بررسی روایی همزمان پرسشنامه از طریق همبستگی بین دو فرم گزارش شخصی و ارزیابی مشاهده‌گر، بین ۰/۴۵ برای رگه همسازی تا ۰/۶۶ برای برون‌گرایی بوده است [۲۶]. هم‌چنین در پژوهش کیامهر [۲۷] اعتباریابی این پرسشنامه بر روی ۳۸۰ نفر دانشجویان دانشگاه تهران ضرایب همبستگی حاصل از روایی همزمان بین فرم کوتاه و بلند پرسشنامه بین ۰/۴۱ تا ۰/۷۵ به دست آمد در بررسی اعتبار از روش بازآزمایی ضرایب همبستگی بین دو اجرای آزمون برای عامل‌های پرسشنامه بین ۰/۶۵ و ۰/۸۶ و ضرایب حاصل از همسانی درونی این پرسشنامه با آلفای کرونباخ بین ۰/۵۴ و ۰/۷۹ به دست آمد. در پژوهش

بین مکمل بودن در عامل روان‌آزرده‌خویی با رضایت زناشویی رابطه منفی وجود دارد. اگر چه تحقیقات ذکر شده نشان‌داد که انتخاب همسر مشابه از نظر خصوصیات شخصیتی، رضایت از رابطه زناشویی را پیش‌بینی می‌کند اما نتایج پژوهش نئو [۲۱] که با افراد تازه ازدواج کرده (کم‌تر از ۶ ماه) صورت گرفت نشانگر آن بود که تفاوت زوج‌ها پیش‌بین قوی‌تری نسبت به تشابه زوج‌ها در رضایت از رابطه زناشویی و سازگاری است. در مطالعه حاضر با توجه به پیشینه پژوهش‌های انجام شده، پژوهشگر قصد دارد به بررسی رابطه شباهت و تضاد ویژگی‌های شخصیتی با سازگاری زناشویی در زوج‌های دانشجوی پیردازد. اهمیت این پژوهش در جامعه ایرانی از آن رو است که عمده پژوهش‌های انجام شده در آزمودنی‌های خارجی انجام گرفته است [۱۲ و ۲۳] و برخی مطالعات [۸، ۱۳، ۲۴] بر روی آزمودنی‌های ایرانی عمدتاً به بررسی رابطه خصوصیات شخصیتی با رضایت زناشویی پرداخته است و آزمودنی‌های عمدتاً از یک زوج یا از غیردانشجویان انتخاب شده‌اند. در این پژوهش قصد بر آن است که ارتباط خصوصیات شخصیتی (تفاوت و تشابه) با استفاده از آزمون NEO با سازگاری زناشویی برای اولین بار در زوج‌های هر دو دانشجوی پرداخته شود.

روش

در این پژوهش مقایسه‌ای، جامعه آماری شامل دانشجویان مقاطع کاردانی، کارشناسی، کارشناسی‌ارشد و دکتری حرفه‌ای در سال تحصیلی ۸۹-۸۸ (نیمسال دوم) دانشگاه آزاد اسلامی کردستان که تعداد آنان ۱۵۰۰۰ نفر و حجم نمونه شامل ۲۰۰ زوج از دانشجویان (زن و شوهر) است. روش نمونه‌گیری این پژوهش خوشه‌ای دو مرحله‌ای بود. در ابتدا با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای، سه واحد دانشگاهی (سندج، سقز، و مریوان) از میان پنج واحد دانشگاه آزاد در استان کردستان انتخاب شدند. پس از شناسایی دانشجویان متأهل با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده تعداد ۲۰۰ زوج دانشجوی متأهل با میانگین سنی و انحراف معیار به ترتیب (زنان ۲۲/۱۳، ۳/۱۶ و مردان ۲۴/۴۳، ۳/۴۸) که طول مدت ازدواج آنان از یک تا پنج سال با میانگین و انحراف معیار (۲/۸، ۳/۲۴) بود انتخاب شدند. علت استفاده از روش نمونه‌گیری این است که در ابتدا لیست دانشجویان متأهل هر دو به صورت کامل در اختیار نبوده و به همین دلیل ابتدا با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای سه واحد دانشگاهی انتخاب شدند تا نمونه محدود گردد. سپس در هر واحد دانشگاهی براساس لیست کلی دانشجویان که از مرکز رایانه و اطلاعات

احدی [۸] ضریب اعتبار پنج عامل با استفاده از روش آلفای کرونباخ بین ۰/۴۸ و ۰/۶۸ به دست آمد. پرسشنامه سازگاری زناشویی (MAT): این پرسشنامه بر پایه ادراک بین فردی از روابط زناشویی استوار است و در قالب ۱۵ سؤال میزان موفقیت همسران را در خصوص فعالیت‌های دخیل در سازگاری زناشویی می‌سنجد. در این آزمون نمره ۱۰۰ و بالاتر، رضایت زناشویی و نمره پائین‌تر از ۱۰۰ نشان‌دهنده تنیدگی در روابط زناشویی است. MAT در ادبیات روانشناختی به عنوان ابزار معتبر اندازه‌گیری رضایت ازدواج شناخته شده است [۲۸]. برآورد همسانی درونی با استفاده از فرمول اسپیرمن-براون بسیار خوب و ضریب همبستگی بین دو نیمه آن برابر ۰/۹۰ بوده است. آزمون سازگاری زناشویی لاک-والاس برای گروه‌های شناخته شده و با نمرات متمایز کننده برای زوج‌های سازگار و ناسازگار از روایی بالا برخوردار است. نمرات این آزمون «پیش‌بینی زناشویی لاک-والاس» همبستگی بالایی دارد. این نتیجه، نشان‌دهنده روایی همزمان بالای آن است. آزمون مذکور مقیاسی برای پیش‌بینی سازگاری آینده است [۲۹]. این آزمون توسط مظاهری [۳۰] به فارسی ترجمه و ویرایش شد. در مطالعه دیگر [۳۱]، اعتبار به دست آمده با استفاده از دو روش آلفای کرونباخ و تنصیف به ترتیب برای کل پرسشنامه ۰/۷۱ و ۰/۹۲ است. که در آن پژوهش برای محاسبه روایی پرسشنامه از پرسشنامه شاخص رضایت زناشویی امان‌اللهی استفاده شد که ضریب روایی به دست آمده بین این دو پرسشنامه برابر ۰/۶۶ به دست آمد.

یافته‌ها

در تجزیه و تحلیل داده‌ها ابتدا وضعیت گروه‌ها یا زوج‌های زن و مرد از لحاظ برون‌گرا-برون‌گرا، درون‌گرا-درون‌گرا، درون‌گرا-برون‌گرا و... همین‌طور روان‌آزرده-روان‌آزرده و... مشخص شد. برای این کار میانگین نمرات هر یک از خرده‌مقیاس‌های برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری، روان‌آزردگی، همسازی و مسئولیت‌پذیری برای گروه‌های زن و مرد به تفکیک محاسبه شد. سپس در صورتی که نمره هر دو زوج بالاتر از میانگین نمونه در گروه جنسی خود بود (مثلاً در روان‌آزردگی) این زوج روان‌آزرده-روان‌آزرده محسوب شده و اگر زوج‌ها هر دو نمره پایین‌تر از میانگین می‌گرفتند این زوج باثبات-باثبات بودند و... که در بقیه موارد نیز به همین شیوه عمل شده است. برای آزمون فرضیه‌ها چون معلوم نبود که منظور از سازگاری زناشویی، سازگاری از دیدگاه زن است یا مرد؛ به همین دلیل یک بار سازگاری زناشویی مردان، یک بار سازگاری زناشویی زنان و یک بار نیز با جمع

زن هر دو نمره سازگاری مجموع در نظر گرفته شد. جدول شماره ۱ شامل نتایج تحلیل واریانس برای بررسی تأثیر عوامل ترکیبات مختلف ابعاد شخصیتی (روان‌آزرده‌خویی، همسازی، برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری و مسئولیت‌پذیری) زوج‌ها بر میزان سازگاری آن‌ها است. نتایج نشان می‌دهد به جز دو بعد شخصیتی روان‌آزرده‌خویی و همسازی، سایر ترکیبات این ابعاد (برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری و مسئولیت‌پذیری) تأثیری بر میزان سازگاری زوج‌ها ندارند ($P_2=0/570$, $P=0/760$). نتایج در خصوص مقایسه میانگین‌های سازگاری زوج‌ها در چهار ترکیب مختلف روان‌آزرده‌خویی زنان و مردان به روش تحلیل واریانس، بیانگر این است که ترکیب شخصیتی روان‌آزرده‌خویی زنان و مردان در هر چهار حالت روان‌آزردگی و ثبات (گروه‌های مرد روان‌آزرده-زن روان‌آزرده، مرد باثبات-زن باثبات، مرد باثبات-زن روان‌آزرده، زن باثبات-مرد روان‌آزرده) عاملی با تأثیر معنادار بر میزان سازگاری زوج‌ها است ($P<0/05$). در جدول شماره ۲ با عنایت به معنادار شدن تفاوت میانگین‌های چهار ترکیب مختلف روان‌آزرده‌خویی زوج‌ها در تحلیل واریانس یک‌طرفه می‌توان به مقایسه دو به دو این چهار گروه از ترکیبات مختلف شخصیتی به روش توکی-کرامر پرداخت. نتایج این تحلیل نشان می‌دهد که تنها دو گروه زن و مرد روان‌آزرده‌خو و زن و مرد باثبات دارای تفاوت معنادار در میانگین سازگاری زناشویی می‌باشند ($P<0/05$). یعنی زمانی که هر دو زوج با ثبات باشند سازگاری زناشویی زنان و مردان به‌طور معناداری بیش از زمانی است که هر دو زوج روان‌آزرده‌خو باشند. به عبارت دیگر سایر گروه‌های ترکیبات مختلف شخصیت روان‌آزرده‌خویی زوج‌ها (مرد باثبات-زن روان‌آزرده، زن باثبات-مرد روان‌آزرده) در میزان سازگاری زناشویی دارای تفاوت‌های معنادار نیستند. یافته‌ها در مورد عامل شخصیتی همسازی به کمک تحلیل واریانس یک‌طرفه با ترکیب وضعیت‌های مختلف همسازی (مرد همساز-زن همساز، مرد ناهمساز-زن ناهمساز، مرد همساز-زن ناهمساز و مرد ناهمساز-زن همساز) در بین زوج‌ها بر سازگاری زوج‌ها نشان‌داد عامل ترکیب همسازی زوج‌ها بر سازگاری زناشویی دارای تأثیر معنادار است ($P<0/05$). در ادامه اطلاعات مندرج در جدول شماره ۲ می‌توان دید که تنها دو گروه زن-مرد ناهمساز در مقایسه با مرد همساز-زن ناهمساز دارای تفاوت معنادار می‌باشند ($P<0/05$). در سایر گروه‌ها تفاوت معنادار در سازگاری زناشویی وجود ندارد. به عبارت دیگر زمانی که مرد همساز-زن ناهمساز باشند سازگاری زناشویی زنان و مردان به‌طور معناداری بیش از زمانی است که هر دو زوج ناهمساز باشند.

جدول ۱- آنالیز واریانس یکطرفه تفاوت سازگاری زناشویی در گروه‌های زنان و مردان دارای ابعاد شخصیتی روان‌آزرده، همسازی، برونگرایی، انعطاف‌پذیری، مسئولیت‌پذیری

ابعاد شخصیتی	منبع تغییر	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	آماره F	سطح معناداری
روان‌آزرده	بین گروه‌ها	۱۴۴۶۵/۹۷۳	۳	۴۸۲۱/۹۹۱	۳/۴۰۲	۰/۰۲۱
	درون گروه‌ها	۱۳۶۰۵۹/۴۶۷	۹۶	۱۴۱۷/۲۸۶		
	مجموع	۱۵۰۵۲۵/۴۴۰	۹۹			
همسازی	بین گروه‌ها	۱۲۴۶۲/۳۵۵	۳	۴۱۵۴/۱۱۸	۲/۸۸۹	۰/۰۳۹
	درون گروه‌ها	۱۳۸۰۶۳/۰۸۵	۹۶	۱۴۳۸/۱۵۷		
	مجموع	۱۵۰۵۲۵/۴۴۰	۹۹			
برونگرایی	بین گروه‌ها	۳۴۹۷/۱۲۳	۳	۱۱۶۵/۷۰۸	۰/۷۶۱	۰/۵۱۹
	درون گروه‌ها	۱۴۷۰۲۸/۳۱۷	۹۶	۱۵۳۱/۵۴۵		
	مجموع	۱۵۰۵۲۵/۴۴۰	۹۹			
انعطاف‌پذیری	بین گروه‌ها	۳۱۰۶/۱۰۹	۳	۱۰۳۵/۳۷۰	۰/۶۷۴	۰/۵۷۰
	درون گروه‌ها	۱۴۷۴۱۹/۳۳۱	۹۶	۱۵۳۵/۶۱۸		
	مجموع	۱۵۰۵۲۵/۴۴۰	۹۹			
مسئولیت‌پذیری	بین گروه‌ها	۱۸۱۳/۶۳۹	۳	۶۰۴/۵۴۶	۰/۳۹۰	۰/۷۶۰
	درون گروه‌ها	۱۴۸۷۱۱/۸۰۱	۹۶	۱۵۴۹/۰۸۱		
	مجموع	۱۵۰۵۲۵/۴۴۰	۹۹			

جدول ۲: نتایج مقایسه میانگین گروه‌های زنان و مردان دارای ابعاد شخصیتی روان‌آزرده، همسازی در سازگاری زناشویی به روش توکی - کرامر

گروه (I)	گروه‌ها (J)	تفاوت میانگین‌ها	انحراف استاندارد	سطح معناداری
زن و مرد روان‌آزرده	زن باثبات- مرد باثبات	۲۸/۷۹۳۲۷	۹/۹۳۹۸۸	۰/۰۲۴
	مرد باثبات- زن روان‌آزرده	۲۲/۹۶۷۲۶	۱۰/۵۷۲۶۱	۰/۱۳۸
	زن باثبات- مرد روان‌آزرده	۲۳/۳۹۵۸۳	۱۰/۵۷۲۶۱	۰/۱۲۷
زن و مرد باثبات	مرد باثبات- زن روان‌آزرده	-۵/۸۲۶۰۱	۱۱/۰۴۵۴۰	۰/۹۵۲
	زن باثبات- مرد روان‌آزرده	-۵/۳۹۷۴۴	۱۱/۰۴۵۴۰	۰/۹۶۱
	زن باثبات- مرد روان‌آزرده	۰/۴۲۸۵۷	۱۱/۶۱۸۰۷	۰/۹۸۸
زن و مرد همساز	زن ناهمساز- مرد ناهمساز	-۰/۷۱۷۱۷	۱۱/۱۱۲۰۷	۰/۹۸۴
	مرد همساز- زن ناهمساز	-۲۸/۷۷۷۷۸	۱۲/۱۸۱۱۹	۰/۰۹۱
	مرد ناهمساز- زن همساز	-۳/۵۸۷۳۰	۱۱/۴۵۶۸۹	۰/۹۸۹
زن و مرد ناهمساز	مرد همساز- زن ناهمساز	-۲۸/۶۰۶۱	۱۰/۵۸۶۰۴	۰/۰۴۶
	مرد ناهمساز- زن همساز	-۲/۸۷۰۱۳	۹/۷۴۳۸۸	۰/۹۹۱

بحث

سطح سازگاری زوجها را تحت تأثیر قرار می‌دهد و تمایل بیشتری به تکانشگری، پرخاشگری و آسیب‌پذیری دارند [۱۵]. علاوه بر این روان‌آزرده‌خویی در بردارنده انواع هیجان‌های منفی مانند ترس، غم، خشم و برانگیختگی است. این گونه افراد احتمال بیشتری دارد که دارای باورهای غیرمنطقی باشند و قدرت کم‌تری در کنترل امیال و تکانه‌ها داشته باشند. مطالعات جدیدتر نشان می‌دهند که خصوصیات روان‌آزرده‌خویی پیش‌بینی کننده افسردگی و ناپایداری هیجانی است [۳۴]. این نوع رفتارها موجب می‌شود که زوجها قدرت کمتری در کنترل تکانه‌ها داشته باشند و از درجه سازش ضعیف‌تری برخوردار باشند. هر قدر میزان نوروژگرای در هر یک از زوجها بیشتر باشد رفتارهای تعاملی منفی بیشتری نسبت به همسر نشان می‌دهد و چنین

یافته‌های پژوهش در بررسی تفاوت سازگاری زناشویی در ابعاد شخصیتی روان‌آزرده‌خویی نشان داد زمانی که هر دو زوج با ثبات باشند، سازگاری زناشویی در گروه‌های زنان و مردان به‌طور معناداری بیشتر از زمانی است که هر دو زوج روان‌آزرده‌خو باشند. این یافته با بسیاری از تحقیقات انجام شده در زمینه خصوصیات شخصیتی افراد روان‌آزرده‌خو با رضایت و سازگاری زناشویی به گونه‌های دیگر همخوانی دارد [۸، ۱۵، ۱۶، ۳۴، ۳۵]. در تبیین این یافته می‌توان گفت که زوج‌های با ثبات از نظر شخصیتی دارای عزت نفس بیشتر، روابط اجتماعی سازگارتر و از سطح روابطشان راضی‌اند [۱۴]. در مقایسه، زوج‌های روان‌آزرده‌خو دارای عدم ثبات عاطفی و دارای عواطف منفی هستند که معمولاً

این که اعضای گروه نمونه در این پژوهش از میان دانشجویان انتخاب شده است به منظور امکان تعمیم نتایج پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آتی در گروه‌های متفاوت دیگری انجام شود. هر چند که نتایج این پژوهش می‌تواند افراد را در انتخاب همسر براساس ویژگی‌های شخصیتی طرفین کمک نماید. لذا لازم است که روانشناسان و مشاوران ازدواج در مشاوره قبل از ازدواج اهمیت بیشتری به آن بدهند.

نتیجه‌گیری

با وجود نتایج متفاوت در مطالعات در زمینه تفاوت و شباهت در ویژگی‌های شخصیتی، این پژوهش اهمیت عوامل و صفات شخصیتی در سازگاری زناشویی را نشان می‌دهد و بیانگر آن است که خصوصیات شخصیتی می‌تواند پیش‌بینی کننده‌های معناداری از سازگاری زناشویی باشد.

تشکر و قدردانی: بدین وسیله مراتب تشکر و قدردانی خود را از شورای محترم پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنجند و دانشجویان شرکت کننده در آزمون و خانم‌ها سهیلا شکبیا و روژین پاکنهاد، ابراز می‌دارد.

منابع

- 1- Ghorbanalipoor M. Appointing educational effectiveness of life styles in group ways on increasing marital satisfaction. *J Psychol*. 2009;1(3):57-71. [Persian]
- 2- Shakerian A, Fatemi A, Farhadian M. A survey on relationship between personality characteristics and marital satisfaction. *J Med Sci*. 2011;59(16):92-9. [Persian]
- 3- Holland AS, Roisman GI. Big five personality traits and relationship quality: Self-reported, observational, and physiological evidence. *J Soc Pers Relationship*. 2009;25(5):211-26.
- 4- Cooper ML. Toward a person x situation model of sexual risk-taking behaviors: Illuminating the conditional effects of traits across sexual situations and relationship contexts. *J Pers Soc Psychol*. 2010;98(2):319-41.
- 5- Caughlin JP, Huston TL, Houts RN. How does personality matter in marriage: An examination of trait anxiety, interpersonal negativity and marital satisfaction. *J Pers Soc Psychol*. 2000;78(2):326-36.
- 6- Barelds DPH, Dijkstra P. Positive illusions about a partner's personality and relationship quality. *J Res Pers*. 2011;45(1):37-43.
- 7- Roshan-Chesli R, Sharieri RM, Atrifard M, Nikkhah A, Qaemmaqami B, Rahimirad A. Inspecting psychological characteristics of 5 NEO personality questionnaire (NEO-FFI). *J Danesh Behav*. 2007;13(16):27-37. [Persian]
- 8- Ahadi B. The relationship between personality and marital satisfaction. *J Contemp Psychol*. 2008; 2(2):31-6. [Persian]
- 9- Amanallahifard A. Inspecting the relationship between personality traits and personlaity-family factors with marital satisfaction in governmental staffs of Ahwaz

رفتارهایی سازگاری زناشویی را کاهش می‌دهد [۸]. یافته‌های دیگر پژوهش در بررسی تفاوت سازگاری زناشویی در بعد شخصیتی همسازی در گروه‌های زنان و مردان نشانگر آن است که زمانی که مرد همساز و زن ناهمساز باشد سازگاری زناشویی به‌طور معناداری بیش از زمانی است که هر دو زوج ناهمساز باشند. در تبیین این یافته پژوهش در شکل کلی می‌توان اذعان نمود که در حالت معمول زوج‌های همساز در مقایسه با افراد ناهمساز که دارای صفاتی از قبیل صداقت، همکاری، اعتماد به دیگران و همدردی دارند از سازگاری بیشتری در روابط زناشویی برخوردارند که این خصوصیت اعتماد و بخشندگی را میان زوج‌ها افزایش می‌دهد. برخی مطالعات [۳۴] نشان‌داد بین سازگاری زناشویی و میزان همسازی در طول تعاملات زن و شوهر ارتباط مثبت وجود دارد و همسازی به‌طور مستقل سازگاری زناشویی را پیش‌بینی می‌کند. نتایج این یافته پژوهشی با برخی از تحقیقات [۸، ۱۲، ۱۴] انجام شده همخوانی دارد. پژوهش گاتیس [۱۶] نشان می‌دهد زوج‌هایی که در جستجوی مشاوره بودند نسبت به گروه گواه به‌طور معناداری در همسازی با هم اختلاف داشتند در تبیین خاص این یافته می‌توان به دلایلی اشاره نمود که از آن جمله فرضیه مکمل بودن، که توسط وینچ مطرح شد. طبق این فرضیه هنگامی که همسران در صفات و یا ویژگی‌های شخصیتی متفاوت باشند نسبت به موقعی که آن‌ها در این ویژگی‌ها مشابه هستند، ممکن است رضایت و سازگاری بیشتری از زندگی زناشویی خود داشته باشند [۲۱]، [۱۶]. پژوهش لئو [۲۱] تاکید دارد که تفاوت‌های زوج‌ها پیش‌بین قوی‌تری نسبت به تشابه زوج‌ها در سازگاری زناشویی است پژوهش‌های دیگر نیز با استفاده از مدل پنج عاملی شخصیت نشان‌داد که شباهت در ویژگی همسازی زوج‌ها فقط با سازگاری زناشویی شوهران رابطه دارد [۱۵]. برخی از نتایج [۱۸] اذعان دارد که زوج‌ها بعد از ۲۰ سال زندگی هنوز در بسیاری از ابعاد نظیر ابعاد شخصی و دیدگاه‌ها نسبت به ازدواج به تفاهم نرسیده‌اند. در نهایت این که این پژوهشگران پی‌بردند که طول زمانی ازدواج شکل‌دهنده تشابهات زوج‌ها نمی‌باشد و این عامل دوباره فراهم کننده حمایت از فرضیه ضعیف بودن عامل همگرایی در موفقیت ازدواج است. نکته دیگر در تبیین این یافته تأثیر عوامل فرهنگی است. در فرهنگ سنتی ایرانی، مردان دارای تأثیر نفوذ و قدرت بیشتری در خانواده است. بدین معنا که مردان واجد قدرت و توان مدیریتی بیشتری در ایجاد شرایط مطلوب در جهت ایجاد توافق را دارند. در نظریه نقش جنسی سنتی پذیرش رهبری و اسناد قدرت به مرد بیش از اسناد قدرت به زن است [۳۵]. با توجه به

- dissolution. *J Marriage Fam.* 2007;69(3):639-53.
- 23- Whisman MA, Uebelacker LA, Weinstock LM. Psychopathology and marital satisfaction: The importance of evaluating both partners. *J Couns Clin Psychol.* 2004;72(5):830-38.
- 24- Danesh A. The effect of similarity/confliction in personality traits of introverts/extroverts on marital satisfaction. *J Danesh Behav.* 2006;10:57-67. [Persian]
- 25- Costa PT, McCrae RR. The NEO PI/FFI: Manual supplement, psychological assessment resources Odessa, FL. New York: Guilford; 1989.
- 26- Garousi-Farshi MT. Innovative methods for evaluating personality: Analytical application in personality studies. Tabriz: Danial Publication and Progress Society; 2000. [Persian]
- 27- Kiameher J. Inspecting five factor short form questioner (Neo-FFI) and its structural factor (effective analysis) among university students of humanity sciences college of Tehran university [Dissertation]. Tehran: Allameh Tabatabaei University; 1381. [Persian]
- 28- Mazaheri MA. The role of adults' attachment on maintenance mediators of marriage. *J Psychol.* 2000; 1(3):286-318.
- 29- Sanai-Zaker B, Alaghband S, Hooman A. Family and marriage scales. Tehran; Besat Publication; 2000. [Persian]
- 30- Mehrabizadeh M, Hosseinpour M, Mahdizadeh L. Effectiveness of life skills training on marital adjustment development of married women 20-40 years old. *J Soc Sci Hum.* 2010;2(1(58)):125-39.
- 31- Momenzadeh F, Mazaheri MA, Heidari M. The relationship between irrational thoughts and attachment styles with marital adjustment. *J Fam Res.* 2005;1(4):369-78. [Persian]
- 32- Bowen R, Baetz M, Leuschen C, Kalynchuk LE. Predictors of suicidal thoughts: Mood instability versus neuroticism. *J Pers Individ Diff.* 2011;51(8):9-11.
- 33- Robins RW, Caspi A, Moffitt E. It's not just who you're with, it's who you are: Personality and relationship experiences across multiple relationships. *J Pers.* 2002;70(6):925-64.
- 34- Janicki LD, Kamarck WT, Shiffman S, Gwaltney JC. Application of ecological momentary assessment to the study of marital adjustment and social interactions during daily life. *J Fam Psychol.* 2006;20(1):168-72.
- 35- Sayadpour Z. A survey on the impact of before marriage acquaintance on satisfactory result of marriage. *J psychol.* 2005;4:390-408. [Persian]
- offices [Dissertation]. Ahwaz: Shahid Chamran University; 2006. [Persian]
- 10- Donnellan M, Conger R, Bryant C. The big five and enduring marriages. *J Res Pers.* 2004;38(5):481-504.
- 11- Gattis KS, Berns S, Simpson LE, Christenson A. Birds of a feather or strange birds? Ties among personality dimensions, similarity, and marital. *J Fam Psychol.* 2004;18(4):564-74.
- 12- Luo S, Klohnen EC. Assortative mating and marital quality in Newlyweds: A couple- Centered an approach. *J Pers Soc Psychol.* 2005;88(2):304-26.
- 13- Abbasi R, Rasoulzadeh TK. Marital satisfaction and personality differences: The role of personality factors. *J Behav Sci.* 2010;3(3):237-42. [Persian]
- 14- Shokrkon H, Khojastehmehr R, Atari E, Haghghi J, ShahnElagh M. Inspecting personality traits, social skills, dependence types and demographic characteristics as predictors of success and failure in marital relationships in divorce candidates and normal couples in Ahwaz. *J Sci Educ Psychol.* 2007;13(1):93-110. [Persian]
- 15- Attari YA, Amanollahifard A, Mehrabizadeh M, Honarmand M. Relationship between personality characteristics and individual factors: A family With marital satisfaction in the state personnel office in Ahvaz. *J Sci Educ Psychol.* 2006;3(13):81-108. [Persian]
- 16- Muhammadzadeh-Ibrahimi A, Farhad J, Borjali A. The relationship between similarity base on personality dimensions of couples and marital satisfaction. *J Sci Educ Psychol.* 2007;3(10):55-71. [Persian]
- 17- Cuperman R, Ickes W. Big five predictors of behavior and perceptions in initial dyadic interactions: Personality similarity helps extraverts and introverts, but hurts Disagreeableness. *J Pers Soc Psychol.* 2009; 97(4):667-84.
- 18- Humbad NM, Donnellan BM, Iacono GW, McGue M, Burt AS. Is spousal similarity for personality a matter of convergence or selection? *Pers Individ Diff* 2010; 49(7):827-30.
- 19- Watson D, Klohnen EC, casillas A, simms E, Haig j, Berry DS. Match makers and breakers: Analyses of assortative mating in newlywed couples. *J Pers.* 2004; 72(5):1029-68.
- 20- Gaunt R. Couple similarity and marital satisfaction: Are similar spouses happier? *J Pers.* 2006;74(5):1401-20.
- 21- Luo Sh. Partner selection and relationship satisfaction in early dating couples: The role of couple similarity. *J Pers Individ Diff.* 2009;47(2)133-8.
- 22- Clarkwest A. Spousal dissimilarity, race and marital